

РЕШЕНИЕ

№ 1993

гр. София, 13.04.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, II КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ,
в публично заседание на 06.03.2020 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Добромир Андреев

ЧЛЕНОВЕ: Елица Райковска

Георги Бозуков

при участието на секретаря Мая Миланова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **1374** по описа за **2020** година докладвано от съдия Елица Райковска, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. АПК.

АССГ е сезиран от Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/ с касационна жалба /КЖ/ срещу решение от 13.03.2019 г. на АССГ, 18 с-в по адм.д. № 9994/2018 г., в частта, в която ГДИН е осъдена на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ във връзка чл. 284 от ЗИНЗС да заплати на Б. И. С., изтърпяващ наказание лишаване от свобода в ЗО К., сумата от 2000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие противоправни бездействия на длъжностни лица от ГДИН, изразяващи се в неосигуряване на необходимите нормални хигиенно-битови и жизнени условия при пребиваване в ЗО К. при Затвора С. за периода от 02.06.2012-20.09.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.09.2018 г. до окончателното изплащане на сумата. Моли съдът да отмени решението на АССГ в посочената част и да отхвърли изцяло предявения иск. По делото е постъпила и КЖ от Б. С. срещу решението на АССГ в частта, в която искът му е отхвърлен за горницата над 2000 лева до пълния предявен размер от 20 000 лева. Претендира разноси по чл. 38 от ЗА.

В писмен отговор от 08.05.2019 г. ГДИН претендира жалбата на С. да бъде отхвърлена.

Представителят на СГП моли решението на АССГ, 18 с-в да бъде потвърдено.

Съдът, като взе предвид събраните по делото доказателства, доводите на страните и

съобрази закона, намира за установено следното от фактическа и правна страна:

В решението си първоинстанционният съд е приел, че съгл. доклада на националния превантивен механизъм на Омбудсмана на РБ не били изпълнени препоръките на НПМ от 2012 г. за условията в затворите. На базата на показанията на св. Д. е стигнал до извод, че килиите били пренаселени, не отговаряли на изискванията за осветеност, в матраците имало дървеници, отоплението било с печка, не била налице и достатъчно течаща вода. Други доказателства в подкрепа на твърденията на жалбоподателя ищецът не е поискал и АССГ не е събрал.

Въз основа на посочените доказателства АССГ, 18 с-в е достигнал до извод, че условията в затвора причинили на ищеца неудобство, което било с такъв интензитет, че довело до страдание и унижавало достойнството на С.. Последният страдал от психично заболяване, което изисквало засилена грижа от ответника.

Настоящият касационен състав намира, че АССГ в решението си не е обсъдил подробно твърденията от ищеца в исковата молба /ИМ/ условия в затвора, които С. счита, че са в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, поради което правните му изводи се явяват принципни, но несъответни на твърденията в ИМ и установени по делото факти. В исковата молба се твърди, че за периода 02.06.2012 – 20.09.2018 г. ответникът не е осигурил необходимите хигиенно-битови условия, безплатни дрехи, обувни и спални принадлежности. В частност, общата жилищна площ била 39 кв.м., а в помещението били 9 души; санитарното помещение към килията било без прозорци, като в него се намирала чешма, душ и тоалетна. Студена вода имало само в определени часове, като същата била негодна за пиене. Ищецът не получавал достатъчно препарати и уреди за почистване. Обзавеждането било старо, имало дървеници, хлебарки, молци и плъхове, прозорецът бил без мрежа, имало влага и мухъл, отоплението било със самоделно направена печка на дърва, дворот бил посипан с червен пясък, който не можел да почисти, осветлението било недостатъчно.

От докладна записка /л. 45/ се установява, че С. е постъпил в Затвора на 18.10.2011, а от 01.06.2012 е разпределен в 3О К., където изтърпява присъда за престъпление по чл. 116, ал. 1, т. 6, пр. 3 вр. чл. 115 от НК. Страда от параноидно личностно разстройство. Свадлив с околните, които се стараят да се съобразяват с това. Създава интриги, в които включва успешно затворници и служители.

За периода 05.10.2012-07.04.2017 г. С. е бил в 5то спално помещение с площ от 26,131 кв.м. с още 5 лица, т.е. е разполагал с площ от 4,355 кв.м. На 07.04.2017 г. е върнат в 10та група, където е бил във 2ро спално помещение с площ от 34,936 кв.м. с още 7 лица, т.е. е разполагал с площ от 4,367 кв.м. Следователно за посочения период лицето е било в килия, която има размери съгл. изискванията на чл. 43 от ЗИНЗС и практиката на ЕСПЧ. За периода 02.06.2012 /първоначалната дата на ИМ/ до 05.10.2017 г. ищецът не е ангажирал доказателства да е бил в помещение, в което не му е осигурена изискуемата жилищна площ. Същият не излага и конкретни твърдения за този период.

Неоснователни са твърденията на ищеца за неосветеност на спалното помещение. Видно от съдържанието на докладната записка, което не е опровергано от други доказателства по делото, и двете спални помещения са със сменена дограма, ремонтиран самостоятелен санитарен възел, отделен с врата и прозорец. Спалното помещение, в което С. е настанен след 07.04.2017 г., е с прозорци, които се отварят и достъп на достатъчно светлина. Това е единствената група със самостоятелно място за престой на открито, т.е. от сутрешна до вечерна проверка. През 2016 г. е направен

основен ремонт. Следователно в килиите, в които С. е пребивавал, е имало достатъчно дневна светлина, а липсата на мрежа на прозореца не съставлява нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС.

Събраните писмени доказателства – справки и договор за извършване на дезинсекция /л. 58 и сл./, доказват извършването на редовно пръскане против инсектициди. Налице е системност и редовност в осигуряването от страна на ответника на извършваните мероприятия по дезинфекция, дезинсекция и дератизация. Не са събрани доказателства ищецът да е страдал от ухапвания, респ. да е търсил лечение за това. Няма и такива твърдения. А вътрешната хигиена в помещенията е следствие от действията на лицата в нея съгл. чл. 88а от ППЗИНЗС, за което е доказано, че са им раздавани препарати /л. 54/. Допълнително, лицата в ЗО К. имат възможност да закупят още препарати от затворническата лавка.

Както законосъобразно е приел първоинстанционният съд на С. не са се дължали дрехи и обувки от ответника. Още повече, че съгл. чл. 84, ал. 2, т. 3 от ЗИНЗС това задължение на ответника не е безусловно. Ищецът не твърди и не доказва да е подавал заявление за получаване на облекло.

Неоснователни са твърденията в ИМ, че отоплението на твърдо гориво е довело до страдания, попадащи в хипотезата на чл. 3 от ЗИНЗС. Това е така, тъй като във всяко помещение е монтирана печка, като на лицата са раздавани дърва и въглища. През исковия период, вкл. и до момента, отоплението на въглища и дърва в РБ не е забранено. Ако е считал, че този вид отопление му причинява неудобство, С. е могъл да поиска да бъде преместен в новата част на ЗО К., където помещенията се отопляват с локално парно. Доказателства, че въглищата и дървата са били недостатъчни, не са ангажирани. Няма и писмени искания за допълнителни такива.

По делото е установено, че е налице график за пускане на топла и студена вода /л. 56/. Само по себе си, обаче, наличието на график за водата не съставлява обстоятелство по см. на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, доколкото този график е предварително известен на лишените от свобода, а и същият е продиктуван от обективна необходимост – централният водопровод на общежитието свършва на около 500 м. от него и за целта е построена помпена станция, която подава вода в построен резервоар, намиращ се в северната част зад охраняемата зона. Вместимостта на резервоара не позволява подаване на вода през цялата част на денонощието, поради ограничения обем и увеличен дебит на потребление от лишените от свобода. За целта е изготвен график за подаване на студената и топлата вода като за 10-та група според графика се пуска студена вода 7,5 часа през деня и топла вода един час сутрин и вечер. През тъмната част от денонощието водата се спира, за да се запълни резервоарът до капацитета си. Не са наведени твърдения, че графикът не се спазва.

Както бе посочено, необходимостта от график за студена и топла вода не може да се приеме като нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС предвид обстоятелството, че такива мерки се налагат по обективни причини, вкл. и в населени места, респ. спрямо лица, които не изтърпяват наказание лишаване от свобода – напр. понастоящем в [населено място]. Това показва, че са налице ситуации, вследствие природни или други обективни фактори, които налагат на отделни групи индивиди определени ограничения, но същите не биха могли да се третират като унижителни или жестоки.

Относно твърденията за неудобство вследствие внасяне на червен пясък отвън не са ангажирани доказателства, а и това само по себе си не съставлява унижително или жестоко отношение съгл. чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС, породено от бездействие на

ответника. Нормално е, при излизане извън килиите, респ. извън дома, да се внася мърсотия. За целта, както бе посочено, лицата в ЗО К. разполагат с четки и препарати. Съдът не кредитира свидетелските показания, на които АССГ е основал своите фактически и правни изводи, по следните съображения: първо, св. Д., съгл. заявеното от него в съдебно заседание на 13.02.2019 г., познава ищеца от 23.04.2018 г., т.е. същият няма непосредствени впечатления за условията, в които С. е живял от 02.06.2012 до посочената дата. Обстоятелството как самият Д. е възприел своето пребиваване в затвора не представлява доказателство досежно фактите, относими към твърденията на ищеца в ИМ.

Съдът не кредитира показанията му относно размера на килиите, тъй като същият дава информацията „на око“, а относно броя на настанените лица има официална справка. Тези твърдения се разминават и с твърденията на самия С. в ИМ. Свидетелят освен това описва броя на лицата, настанени в неговата килия, а не в тази на С.. Стандартите по БДС не съдържат ниво на осветеност, а личното мнение на свидетеля каква следва да е осветеността не води до извод, че не е била налице достатъчна такава. Къде са били разположени дрехите на лицата в килиите също няма отношение към твърденията в ИМ, а дали шкафовете в килиите са стари или нови също не е обстоятелство, което може да доведе до нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС.

Твърдението на свидетеля за наличието на мухъл по стените, макар да не е опровергано от ответника, не доказва, че този мухъл е вследствие на действията/бездействията на последния. Това е така, тъй като мухъл би могъл да бъде изчистен с обикновени препарати за почистване, а и наличието/липсата на влага е свързана с проветряване на помещението, което следва да се прави от неговите обитатели.

Изводите на АССГ, че ответникът следвало да полага допълнителни усилия спрямо ищеца, който страдал от психично заболяване, макар и по принцип да са верни, не съответстват на твърденията в ИМ, в която не се съдържат оплаквания относно неположени от ответника грижи във връзка с психичното състояние на С..

Текстът на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС въвежда отговорност на държавата конкретно към изтърпяващите наказание "лишаване от свобода" и задържаните с мярка за неотклонение "задържане под стража" лица за вредите, които те търпят в резултат на нарушение на забраната по чл. 3 от същия закон - да не бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение от специализираните органи по изпълнение на наказанията.

За квалифицирането на едно бездействие като незаконосъобразно е необходимо да бъде установено неизпълнение на фактическо действие от страна на административен орган или длъжностно лице от администрацията, като е необходимо да съществува нормативно установено задължение за изпълнение на това действие. Съгласно чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС (изм. ДВ, бр. 13/2017 г., в сила от 7.02.2017 г.) осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение. Съгласно ал. 2 на текста за нарушение на ал. 1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото

достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малощност. Установяването на посочените от законодателя обстоятелства води до ангажиране на отговорността на държавата.

По силата на общите принципи, уреждащи прилагането на чл. 3 ЕКПЧОС, администрацията на затворите е длъжна да осигури нормални условия за пребиваване в местата за лишаване от свобода. ЕКПЧОС е ратифицирана от Република България, поради което и на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията има пряко действие и съставлява част от националното право, т. е. спазването на принципите на чл. 3 от Конвенцията представлява задължение, пряко произтичащо от закон по смисъла на чл. 256 и чл. 257 от АПК. При неизпълнение на това задължение за държавата възниква отговорността да изплати обезщетение съобразно доказаните вреди.

Съобразно гореизложените мотиви настоящият състав не споделя изводите на АССГ, 18 с-в, че С. е бил поставен в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието, от които да произтичат подлежащи на обезщетяване неимуществени вреди. Цялостната преценка на условията в ЗО К. и в частност условията в килиите, в които С. е пребивавал, не обосновава извод, че те са унижителни и нехуманни, довели до сериозни неудобства и тежки емоционални страдания на лишения от свобода. В този смисъл е напр. Решение № 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

Следва да се отбележи, че наказаните лица са настанени в места за лишаване от свобода вследствие своето противоправно поведение и там, по силата на закона, са принудени да търпят известни ограничения, поради което и затворите не изпълняват функцията на хотели. Безспорно същите следва да се модернизират, като това се случва поетапно и последователно от много години насам, но предвид ниския жизнен стандарт в РБ няма как затворите да станат места за пребиваване, които са по-люксови напр. от болниците, домовете за настаняване на възрастни хора и пр., където пребиваващите не са настанени заради извършени от тях престъпления. Бюджетът на РБ е ограничен, като същевременно следва да осигури стандарт не само на затворниците, но и на всички хора в страната.

При така изложените съображения решението на АССГ, 18 с-в, в частта, в която е уважена исковата претенция до сумата от 2000 лева, следва да бъде отменено, а исковата молба – отхвърлена. В останалата част решението е законосъобразно и следва да бъде потвърдено.

При този изход на спора в тежест на С. остават направените от него разноси, като на основание чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС С. следва да бъде осъден да заплати на ГДИН разноските за държавна такса в касационното производство в размер на 12,50 лева.

Неоснователно е искането на ГДИН за присъждане на разноси за юрисконсултско възнаграждение, тъй като производството по делото е водено по специалния по чл. 284 от ЗИНЗС ред, а в чл. 286, ал. 2 от ЗИНЗС не е предвидено заплащане на юрисконсултско възнаграждение. Разпоредбите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 от ЗИНЗС, тълкувани в тяхната взаимовръзка, се явяват специални по отношение на общите разпоредби на чл. 78, ал. 8 ГПК, във връзка с чл. 144 АПК и чл. 143 АПК. Липсата на изрична уредба в ЗИНЗС, която да предвижда отговорност на ищеца за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на ответника при пълно или частично отхвърляне на иска/исковете му, означава, че такова не се дължи. В този смисъл е напр. Решение № 475 от 13.01.2020 г. на ВАС по адм. д. № 3502/2019 г.

По изложените съображения и на основание чл. 221, ал. 2 от АПК Административен съд София-град, 2ри касационен състав

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решение от 13.03.2019 г. на АССГ, 18 с-в по адм.д. № 9994/2018 г., В ЧАСТТА, в която ГДИН е осъдена на основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ във връзка с чл. 284 от ЗИНЗС да заплати на Б. И. С., изтърпяващ наказание лишаване от свобода в ЗО К., сумата от 2000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие противоправни бездействия на длъжностни лица от ГДИН, изразяващи се в неосигуряване на необходимите нормални хигиенно-битови и жизнени условия при пребиваване в ЗО К. при Затвора С. за периода от 02.06.2012-20.09.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.09.2018 г. до окончателното изплащане на сумата и вместо него постановява:

ОТХВЪРЛЯ предявения от Б. И. С. срещу ГДИН иск с правно основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ във връзка с чл. 284 от ЗИНЗС за заплащане на сумата от 2000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди, причинени вследствие противоправни бездействия на длъжностни лица от ГДИН, изразяващи се в неосигуряване на необходимите нормални хигиенно-битови и жизнени условия при пребиваване в ЗО К. при Затвора С. за периода от 02.06.2012-20.09.2018 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от 20.09.2018 г. до окончателното изплащане на сумата.

ОСТАВА В СИЛА решение от 13.03.2019 г. на АССГ, 18 с-в по адм.д. № 9994/2018 г. в останалата обжалвана част, в която предявеният от Б. И. С. иск е отхвърлен за сумата над 2000 лева до пълния предявен размер от 20 000 лева.

ОСЪЖДА Б. И. С. да заплати ГДИН направените поред настоящата инстанция разноски за държавна такса в размер на 12,50 лева.

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.